

DE MUNTKLAPPER

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE vzw
Koninklijke Vereniging

Driemaandelijks tijdschrift

- 79 -

juli-augustus-september 2013

Lady Jane Grey, koningin van Engeland voor 9 dagen in 1553

Het huis Tudor

Het huis Tudor is een koningshuis dat in Engeland van 1485 tot 1603 geregeerd heeft. Dit koningshuis was een samensmelting van het huis Lancaster en York die zich in de loop van de 14^e eeuw hadden afgescheurd van het huis Plantagenet en tussen 1399 en 1485 beurtelings over Engeland hebben geregeerd.

Intriges en onderlinge twisten om de Engelse kroon waren de oorzaak dat er in 1455 een burgeroorlog – de Rozenoorlog – tussen deze twee huizen losbarstte. De Rozenoorlog ontleende zijn naam aan de twee families die bij deze burgeroorlog betrokken waren. Het huis Lancaster werd gesymboliseerd door een rode roos en het huis York door een witte roos.

In 1461 moest uiteindelijk het huis Lancaster de troon afstaan aan het huis York. Tijdens een veldslag in Market Bosworth in 1485 overleed koning Richard III van het huis York, waardoor er een einde kwam aan de Rozenoorlog.

Hendrik Tudor die tot het huis Lancaster behoorde, beëindigde datzelfde jaar de Rozenoorlog definitief door met Elizabeth van het huis York te trouwen en de Engelse troon te bestijgen als Hendrik VII.

Hendrik VII

Elizabeth van York

Zijn opvolgers en nakomelingen waren bekende namen in de Engelse geschiedenis: Hendrik VIII en zijn kinderen Edward VI, Mary I en Elizabeth I. De minst bekendste van de Tudors was Jane Grey.

Lady Jane Grey werd in oktober 1537 geboren als achterkleindochter van Hendrik VII. Omdat ze maar 9 dagen geregeerd had, was ze volgens de meeste historici eigenlijk niet de moeite waard om te vermelden in de geschiedenisboeken. Nochtans staat het record van kortst regerende vorst op de Britse Eilanden niet op naam van Jane Grey, maar Ragnald of Man: in 1164 was hij maar 4 dagen koning.

Zoals bij vele koningshuizen ging er aan de geschiedenis van Jane Grey een politiek machtspeel schuil. Jane Grey was tijdens haar korte regeerperiode een pion tussen de protestanten en de katholieken, tussen haar vader Lord Henri Grey en Mary Tudor, de oudste dochter van Hendrik VIII.

Jane wou eigenlijk nooit koningin worden, maar had hier geen zeggenschap in. Haar protestants geloof en haar koninklijke afkomst waren de oorzaak dat ze op jonge leeftijd geëxecuteerd werd.

Wanneer Hendrik VIII in 1547 overleed, werd Edward VI op 9-jarige leeftijd de troonsopvolger. Gezien zijn jonge leeftijd werd John Dudley – Lord van Northumberland – aangesteld als Lord Protector.

De Dudley's waren geen onbekenden aan het Tudor-hof. John Dudley's vader Edmund was destijds financieel brein en fiscaal adviseur van Henry VII. Hij vergaarde op deze manier een zekere rijkdom waardoor hij zich niet geliefd maakte. Het eerste wat Hendrik VIII deed toen hij zijn vader opvolgde, was Edmund Dudley executeren op beschuldiging van verraad.

Edward had van jongs af aan een zwakke gezondheid, maar in juni 1553 werd hij ernstig ziek. De problematiek rond de troonsopvolging was nu topprioriteit en er werden verschillende troonpretendenten naar voor geschoven.

De eerste die volgens het testament van Hendrik VIII officieel in aanmerking kwam, was Mary Tudor – de oudste halfzus van Edward VI. Aangezien Mary katholiek was, wou Edward VI niet dat zij hem opvolgde.

Elizabeth – de dochter van Hendrik VIII en Anne Boleyn – mocht de troon niet bestijgen omdat het huwelijk van haar ouders (op dat ogenblik) onwettig was verklaard en zij de stempel van bastaard droeg.

Dan moest er een troonopvolger gezocht worden bij de zusters van Hendrik VIII.

Margaret – de oudste zuster van Hendrik VIII – was getrouwd met James IV, koning van Schotland. Haar kleindochter Mary kon in aanmerking komen voor de Engelse troon, maar zij had dat recht in 1542 al verspeeld toen ze 6 dagen na haar geboorte koningin van Schotland werd. In juni 1553 kreeg ze alsnog het voorstel om voor Engeland te kiezen en niet voor Schotland, wat ze kordaat afwees.

Mary was de jongste zuster van Hendrik VIII.

Hendrik VIII wou tijdens zijn regeerperiode de banden met Frankrijk verstevigen om zo keizer Karel V te kunnen dwarsbomen. Hij sloot een bondgenootschap met de oude Franse koning Louis XII door zijn zuster Mary aan hem uit te huwelijken. Lang heeft dit huwelijk niet geduurd, want tijdens de wittebroodsweken – 28 dagen later – overleed hij.

Terwijl Hendrik VIII naar een nieuwe huwelijkskandidaat zocht voor Mary, benoemde hij in afwachting van de gelukkige, zijn beste vriend Charles Brandon als beschermheer van zijn zuster. Charles nam deze opdracht heel letterlijk, want in 1515 huwde hij in het geheim met Mary.

Aangezien Hendrik VIII op dat ogenblik enkel vrouwelijke troonopvolgers had, hoopte Charles Brandon om zelf een koninklijke dynastie te stichten. Na de geboorte van Edward VI in 1537 werden zijn troonambities kleiner.

Mary en Charles Brandon kregen 3 kinderen: Henry, Frances en Eleanor. Mary overleed in 1533 waardoor de troonsopvolger bij haar kinderen moest gezocht worden. Aangezien Henry Brandon op jonge leeftijd gestorven was, kwam Frances als oudste dochter in aanmerking voor de troonsopvolging.

Frances Brandon was getrouwd met Lord Henri Grey en ze kregen 3 kinderen: Jane, Catherine en Mary. Lord Henry Grey was de zoon van Charles Brandon's beste vriend en trouwens een heel goede vriend van John Dudley – Edward's Lord Protector.

John Dudley wou zijn mooie positie en de controle over de Engelse troon niet kwijt en gooide het op een akkoordje met Lord Henri Grey en Frances Brandon.

Frances zou met het excuus dat ze te oud was (36 jaar), haar plaats op de troon afstaan ten voordele van haar oudste dochter Jane, die de volgende in lijn was van de troonsopvolging. Met een troonsbestijging in het vooruitzicht, moest er nu dringend een huwelijkskandidaat gevonden worden voor Jane. Heel toevallig had John Dudley nog een ongehuwde zoon – Guildford Dudley.

Hoewel Jane niet akkoord ging met deze gang van zaken, huwde ze toch onder druk op 21 mei 1553 met Guildford Dudley.

John Dudley kon nu Edward VI op zijn sterfbed ervan overtuigen dat hij Lady Jane Grey moest aanduiden als troonopvolger, die 5^e in lijn was als troonsopvolger en net toevallig zijn schoondochter. Edward VI, die samen met Jane was opgegroeid en een goede band had met haar, had hier geen bezwaar tegen en ondertekende op zijn sterfbed zijn testament omtrent de troonsopvolging.

Regeerperiode

Op 10 juli 1553, vier dagen na het overlijden van Edward VI, besteeg Lady Jane Grey op 16-jarige leeftijd de troon van Engeland.

De Dudley's en de Grey's hadden gehoopt dat Jane een marionet in hun handen zou zijn zodat de twee families als adviseur het land konden besturen, maar ze hadden er niet op gerekend dat zij een intelligente dame was met eigen visie en haar koninklijke taak serieus nam.

Mary Tudor, die volgens het testament van Hendrik VIII de rechtmatige erfgenaam van de Engelse troon was, verzamelde ondertussen massaal steun in Suffolk om haar plaats op de troon op te eisen.

Op 19 juli 1553 – negen dagen na de troonsbestijging van Jane – reed Mary met haar troepen naar Londen en plaatsten Jane en haar volgelingen onder huisarrest.

De Raad en het volk hadden eigenlijk medelijden met Mary die samen met haar moeder zoveel hadden moeten doorstaan ten tijde van Hendrik VIII en riepen Mary uit tot de nieuwe koningin van Engeland.

Na haar troonsbestijging in juli 1553 begon Mary “grote kuis te houden” in het koninkrijk waardoor voornamelijk de protestanten (oa. Thomas Cranmer – de grondlegger van het Protestantisme) het moesten ontgelden. Zij werden massaal een kopje kleiner gemaakt waardoor Mary de bijnaam “Bloody Mary” kreeg.

Rebellen

Door de eeuwen heen hebben rebellen en opstandelingen een rol gespeeld in de geschiedenis. Thomas Wyatt (zoon van dichter Thomas Wyatt ten tijde van Hendrik VIII) was een Engels soldaat en rebel. Hij was een voorvechter voor het protestantisme en Lady Jane Grey.

Zijn 1^e opstand in augustus 1553 ten voordele van Jane werd door de troepen van Mary neergeslagen, waardoor Lady Jane Grey, Guildford Dudley en John Dudley naar de Beauchamp Londen Tower werden gebracht. John Dudley werd kort na zijn arrestatie onthoofd.

In 1554 was Thomas Wyatt samen met Lord Henry Grey betrokken bij een 2^e opstand. Dit keer was het een samenzwering tegen het huwelijk van Mary met Filips II van Spanje, die door dit huwelijk het rooms-katholicisme in Engeland probeerde te herstellen. Thomas Wyatt en Henry Grey werden in Londen uiteindelijk opgepakt en onthoofd.

Aanvankelijk kwamen Lady Jane en Guildford in aanmerking voor gratie, maar na deze 2^e opstand en het feit dat ze zich weigerden te bekeren tot hetatholicisme, werd deze gratie ingetrokken en kwam het bevel tot executie. Op 12 februari 1554 werden Jane Grey en Guildford Dudley onthoofd op de binnenplaats van de Tower.

Na het mislukken van de 2^e opstand werd er door Gianpaolo Poggini (1518-c.1580) in 1556 een medaille uitgebracht.

Penning tegen het protestantisme en ter gelegenheid van de onderdrukking van de opstand o.l.v. Sir Thomas Wyatt

Vz: buste van Filips II, omschrift ·PHILIPPVS·D·G·HISPANIARVM·ET·ANGLIÆ·REX·

Kz: Bellerophon en Pegasus, de Chimaera aanvallend

Omschrift ·INC·VIGILO·; in de afsnede 1556

Brons, 41,5 mm

Afbeeldingen van Jane Grey

Jane Grey was de enige Engelse monarch die ontbrak in de portrettengalerij van de Engelse geschiedenis. Sinds 1485 heeft er geen enkel effectief bewezen schilderij de tand des tijd overleefd.

Afgelopen eeuwen zijn er vele afbeeldingen opgedoken die na haar dood werden geschilderd. Zij waren voornamelijk gebaseerd op (fictieve) persoonsbeschrijvingen. Een heel gekend voorbeeld hiervan is het prachtig schilderij van Paul Delaroche, geschilderd in 1833 dat in the National Portret Gallery in Londen te bezichtigen is.

Lady Jane Grey door Paul Delaroche, The National Portret Gallery – Londen

From an Original Picture by Hans Holbein

Tekening van Hans Holbein de Jonge

Nicholas Harris Nicolas publiceerde in 1831 het boek *“Memoirs and Remains – England Queen Jane 1537-1554”* waarin de inventaris van Jane Grey’s bezittingen werd opgenomen. Hij gebruikte in de inleiding van zijn boek een tekening van Hans Holbein de Jonge – hofschilder van Hendrik VIII en Edward VI – als zijnde Jane Grey. Een kleine rekensom vertelt ons dat dit niet klopt: Jane Grey werd in 1537 geboren en Hans Holbein de Jonge is in 1543 gestorven.

David Starkey is een specialist in de Tudor geschiedenis en maker van BBC-documentaires over de Britse monarchie. Hij verklaarde in maart 2007 dat hij een miniatuurportret zou hebben geïdentificeerd als zijnde het authentiek gezicht van Jane Grey. Het miniatuurportret was verwerkt op een gouden juweel dat dateerde uit de helft van de 16^e eeuw.

Hij beschreef de vrouw op het portret als “*a typical Tudor face*”. Het miniatuurportret, minder dan 2 inches (5,1 cm) in diameter, behoort momenteel toe aan the *Yale Center of British Art* in Amerika. De vrouw die op het portret stond, had destijds nooit een naam gekregen, maar David Starkey identificeerde haar aan de hand van een broche op haar jurk en de symbolische sieraden als Jane Grey. Hij vond dat de beschrijving van de broche overeenstemde met een inventarislijst van Jane Grey’s bezittingen (deze lijst ligt in de *British Library*). Deze lijst werd ook opgenomen in “*Memoirs and Remains – England Queen Jane 1537-1554*” van Nicholas Harris Nicolas.

Het portret zou gemaakt zijn door Levinia Teerlinc, een Belgische miniaturiste die Hans Holbein de Jonge opvolgde als hofschilder van Hendrik VIII. Het portret werd waarschijnlijk geschilderd voor haar huwelijk met Guildford of tijdens haar gevangenschap in de Tower.

Het gouden loof aan de achterkant van de broche was het symbool van de familie Dudley. Het Dudley symbool – the Gillyflower – (familie van de kool) bestond uit loof van een 4-bladige muurbloem.

“*Gilly*” was de nickname of rebus voor Guildford Dudley. Er zou een 16^e-eeuwse steeninscriptie van de “Gillyflower” zijn teruggevonden op de muur van de Beauchamp Tower in the Tower of Londen waar Guildford, zijn vader en zijn broers werden opgesloten in afwachting van hun executie.

Volgens Starkey waren bijna alle vroegminiaturen van deze kwaliteit bestemd voor koninklijke personen.

Deze vondst in het *Yale Center for British Art* in Amerika was een serieuze klap voor de *National Portrait Gallery* in Londen, dat eigenaar is van schilderijen van Hendrik VII en alle opvolgende Engelse monarchen.

In 2006 had *The National Portrait Gallery* zelfs £ 100.000 overheidsgeld gespendeerd aan een vermoedelijk Jane Grey-schilderij dat met zekerheid 50 jaar na haar overlijden werd geschilderd.

Vermoedelijk Jane Grey-schilderij gevonden in Streatham Londen

Van de twee zusters van Jane bestaan wel schilderijen waarvan men zeker is dat zij de afgebeelde personen zijn.

Jane Grey (?)

Catherine Grey

Mary Grey

Numismatiek

Tijdens haar korte regeerperiode werden er geen munten, medailles en/of penningen geslagen.

In 2010 kreeg ik in het British Museum in Londen de gelegenheid om medailles van de Tudors te bekijken. Tot mijn verbazing lag tussen al die plateaus een medaille van Jane Grey. Bij navraag bleek dat deze niet geslagen werd tijdens haar korte regeerperiode, maar 300 jaar later door Edward Emery.

Edward Emery

Edward Emery (eind 18^e – begin 19^e eeuw) is in de geschiedenis van de numismatiek grotendeels bekend geworden als vervalser van verschillende munten en penningen, met in het bijzonder Angelsaksische. Hij werkte nauw samen met Singleton (alias dr. James Edwards), een notoir vervalser uit die periode.

Omdat bepaalde munten en penningen zeer geliefd waren bij verzamelaars, werkte Edward Emery na verloop van tijd uitsluitend op bestelling. Hij hoopte om zo de vraag naar zeldzame types te kunnen voldoen.

Jane Grey stond mee op de vraaglijst van zijn klanten. Aangezien er van haar niets bestond, had hij in het ontwerp een “carte blanche”. Hij maakte bijna identieke medailles die betrekking hadden op de herdenking van Jane’s troonsbestijging.

Edward Emery was zeer voorzichtig met zijn valsmunterij. Hij werkte in Londen onder een dekmantel: sinds 1830 stond hij officieel ingeschreven als “spiegelmaker”.

Hij werkte zo nauwkeurig en voorzichtig dat het lang heeft geduurd voordat de echte verzamelaars en veilinghuizen iets door hadden. Er werd zelfs vanuit gegaan dat hij het vakwerk overliet aan W.J. Taylor die ook al een dubieuze reputatie had.

Na het omzichtig verzamelen van bewijzen kwam er in 1842 een einde aan de valsmunterij. Emery vluchtte naar Hastings met een gigantische schuldenberg waarna hij er in 1850 berooid overleed.

Waarom specialiseerde Edward Emery zich voornamelijk in de Tudor periode?

In 1554 was de Fransman Nicolas Emery de vaste graveur van Mary Queen of Scots. Aangezien Edward Emery uitsluitend dezelfde achternaam deelde met deze graveur, vond hij het vanzelfsprekend om de Tudors als favoriet onderwerp te gebruiken in zijn vervalsingen.

Penningen van Jane Grey in het British Museum

Het British Museum heeft momenteel drie (enige gekende?) penningen van Jane Grey in hun bezit.

Penning 1

Zilveren penning, donkere patina, 34 mm

Vz: Gekroonde buste van Lady Jane Grey, driekwart naar links.

IANE . D . G . ANG . FRA . Z . HIB . REGINA . MDLIII .

Kz: Gekroonde roos tussen gekroonde letters I R, m.m. Fleur-de-lis.

IN . TERRIS . ANG . ET . HIB . ECCLE . CAPV . SVPREM

Ref.: Registration number BNK,EngM.5

Penning 2

Zilveren penning, lichte patina, 34 mm

Vz: Gekroonde buste van Lady Jane Grey, driekwart naar links.

IANE . D . G . ANG . FRA . Z . HIB . REGINA . MDLIII .

Kz: Gekroonde roos tussen gekroonde letters I R, m.m. Fleur-de-lis.

IN . TERRIS . ANG . ET . HIB . ECCLE . CAPV . SVPREM

Ref. Registration number M.6821

Penning 3

Zilveren penning, 33 mm

Vz: Gekroonde buste van Lady Jane Grey, driekwart naar links.

IOAN : D.G : ANG : FR : ET : HIB : REGINA : MDLIII :

Kz: Gekroonde roos tussen gekroonde letters I R, m.m. zon.

IN : TERRIS : ANG : ET : HIB : ECCLES : CAPVT : SVPREM.

Ref.: Registration number 1882,0401.1

Zijn het penningen of munten?

Het artikel "Mr. Emery's mint" uit 1849 van H.E. Pagan vermeldt het volgende: *At a sale*

at Sotheby's in May 1849 a coin described as 'Jane Grey, a false testoon, date MDLIII; obv. her bust, etc.; rev. rose, etc.; very scarce and fine' was offered for sale with the note that it was 'one of the very numerous recent imitations of a "young" forger named Emery'. In its style it is meant to imitate a coin of the time.

De Coin Departement van het British Museum verklaarde hierover het volgende: *In the depth of relief they resemble medals. They don't match the sliver coinage of either Edward VI or Mary I to either side of Jane Grey. The English arms is now a standard feature on all reverses apart from some rare gold. A three-quarter length bust is only found on some of Edward VI's gold and the reverse design of a crowned rose goes back to the Henry VIII testoons, so some of the elements are known on coins (if rare, in the case of the bust type), but not in this combination. Also shillings are never over 30 mm in diameter, so they seem too big anyway.*

Fantasiemunt van Edward Emery?

In de veiling van *Dix Noonan and Web* op 7 oktober 2004 werd een (waarschijnlijk niet gekende) shilling of groat geveild van Edward Emery. Het lot nr. 275 met instelprijs £ 80 werd voor £ 500 verkocht. Of het stuk effectief van Edward Emery was, kon niet aangetoond worden.

Beschrijving:

LADY JANE GREY, fantasy Shilling or Groat, 1553, by E. Emery, mm. lis on obv., crowned bust right, rev. square-topped shield, date above, portcullis below, 29 mm, 5.55 g/12 h (Pagan, BNJ 1971, – Lawrence –). Very fine and a seemingly unpublished example of Emery's work (£ 80-120)

Vz: JOANNA REGINA D[E]I GRATIA ANGLIA FR[ANCIA]

Jane, Queen by the Grace of God of England and France

Kz: SI DEUS [EST] NOBISCUM QUIS [SIT] CONT[RA] NOS

If God is with us, who can be against us

Bibliografie:

Hawkins E.: *Medallic Illustrations*, 1885, Volume 1, p. 63, number 1, p. 64, number 2.

Taylor J.D., Jr: *documents of Lady Jane Grey – Nine days queen of England, 1553.*

Plowden A.: *Lady Jane Grey – Nine days queen.*

Jones M. / British Museum: *Fake?: The art of deception.*

Pinkerton J.: *Essay on Medals*, London 1784, 1789 and 1808.

Pagan H.E.: 'Mr Emery's Mint', in: *British Numismatic Journal* XL (1971) pp. 139-70.

Harris Nicolas N.: *Memoirs and Remains: Jane – England Queen 1537-1554.*

Forrer L.: *Biographical dictionary of medallists II* – p. 15.

Grierson Ph., Blackburn M.: *Medieval European Coinage: The early Middle Ages (5th-10th centuries)* p. 337.

Ashley M.: *The Mammoth Book of British Kings & Queens.*

Publieke verzamelingen: The British Museum – Coin Department.

Veilingcatalogi: Auction Dix Noonan and Web van 7-10-2004 – lot nr. 275 en Baldwin's Auction 29-6-2010 – lot nr. 66.